

Dissertatio medica inauguralis, de febre remittente ... / [Francis Home].

Contributors

Home, Francis, 1719-1813.
University of Edinburgh.

Publication/Creation

Edinburgi : Apud T. et W. Ruddimannos, 1750.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/r23mpvhw>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
FEBRE REMITTENTE:

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex auctoritate reverendi admodum viri

D. GULIELMI WISHART S. T. D.

ACADEMIAE EDINBURGENAE PRAEFECTI,

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI *consensu,*
et nobilissimae FACULTATIS MEDICAE *decreto;*

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS,
ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

FRANCISCUS HOME, SCOTO-BRITANNUS.

Ad diem 7 Martii, hora locoque solitis.

EDINBURGI,

Apud T. et W. RUDDIMANNOS. M.DCC.L.

THOMAS R. HENNING

OF THE

UNIVERSITY OF

EDINBURGH

IN

SCOTLAND

FOR

THE

DEGREE

OF

DOCTOR

OF

MEDICINE

AND

SURGERY

IN

SCOTLAND

CELSISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPI,
A R C H I B A L D O

ARGATHELIAE Duci, &c. &c. &c.

Magno apud Scotos hospitii magistro hereditario;

Magni sigilli custodi;

Supremae in criminalibus curiae Praefidi;

In civilibus Senatori extraordinario;

Regi a sanctioribus consiliis;

Artium liberalium Maecenati;

PATRONO SUO,

Summo cum studio in perpetuum colendo:

Haec qualescunque suorum studiorum primitias,

D. D. C. Q.

FRANCISCUS HOME.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30782958>

DISSERTATIO MEDICA

DE

FEBRE REMITTENTE.

“**S**CIENTIAE, quas nunc habemus, nihil aliud sunt quam quaedam concinnationes rerum antea inventarum.” Hic Verulamii aphorismus verissimus est: ab hoc enim fonte omnes scientiae artesque proveniunt, et earum incrementa postea expectanda. Ars medica illustre hujus veritatis exemplum praebet. Dum sub vexillis experientiae militabant antiqui medici, progressum celerem et prope incredibilem habuit medicina; sed, duce relicto, et signis ad ratiocinium solum translatis, eheu! quam subito iter supprimunt! quam vana et irrita virium ostentatio! Tandem cordati aliqui denuo, post tantas tenebras, veterem ducem et disciplinam agnoscentes, veraque observatione insistentes, famam meritis suis debitam attigerunt: inter quos *micat Sydenhami sidus, velut inter ignes luna minores.*

QUANQUAM hisce temporibus medicina multa observatione et experientia ditetur, multum tamen adhuc restat nostro et sequentibus seculis. Manca adhuc complurium morborum historia; immo aliquorum fere nulla est, saltem uti nostris temporibus et regionibus sese monstrant. Praeclarum hujus rei exemplum habemus in Febre Remittente. Morbus continens vel *Συνεχὴ* antiquorum appellatus, ab hodierno remittente tantum, quantum coelum a terra, distat. Mortonus solus, quantum scio, historiam hujus morbi, ut in nostris regionibus apparet, aggressus est; de symptomatibus, diagnosi, et prognosi

B

fatis

fatis distincte scripsit; multa tamen deficiunt. A ratiocinio quoque ejus caveant omnes; nam miasma, in liquido nervoso delitescens, hujus morbi causam esse fingit, et, secundum eum, omnis fere medelae cardo in hoc domando et expellendo versatur, ideoque post venae sectionem celebratam, saepe praescribit medicamenta calida, ne deleterium suum spiritus nimis opprimeret.

Haud ab re erit, quantum huic dissertatiunculae convenit, historiam nudam duarum constitutionum febris remittentis levi manu perstringere, quae exercitum nostrum peregre militantem vastabant. Prima constitutio sese monstrabat A. D. 1743, castris nostris positis prope Wormaciam in Germania, sub fine Septembris; tunc temporis dies calidi, noctesque frigidae et humidae.

PRIMUS hujus morbi insultus instar intermittentis erat. Sese manifestabat primo horripilatione et tremore vago, quem statim, spatio duarum vel trium horarum, excipiebat calor continuus, sitis et febris ardens, quae per totam noctem durabat, sed summo mane mitigabatur. Milites decepti, sese intermittente correptos dicebant; sed stadii febrilis durationem mirabantur. Initium morbi comitabantur haec usitata symptomata, dolor capitis, ossium, ligamentorum, nausea, vomitus materiae biliosae: pulsus semper fere celer, depressus, durus, et lingua mollis, humida, alba. AEger insomnio fatigatur, diarrhoea saepe supervenit, eoque citius, quo propius ad finem tendebat constitutio.

SED

SED praecipua hujus morbi nota, qua ab aliis distinguitur, erat remissio febris symptomatumque; haec remissio quoad tempus valde regularis erat. Per totum diem nullae erant querimoniae, pulsusque haud valde citatus, sed, nocte adveniente, regulariter, sine ulla frigoris sensatione, febris augetur, et symptomata adeo acerba deveniunt, ut saepe deliret aeger; quanquam postea mane pulsus periculum praetergressum non indicabat. Sub paroxysmi finem aliquando sudant, aliquando non.

ALIUD quoque symptoma huic peculiare, nempe color ictericus in oculis, per totam cutem; immo aliquando verus icterus. Quando sub finem morbi apparebat hoc symptoma, munere criseos fungebatur, febre postea mitigata et retrocedente.

MORBUS plerumque indicatur sexto, septimo vel octavo die sudoribus copiosis, vel haemorrhagia narium; saepius febris terminatur priore, quam posteriore, methodo. Perdurant sudores, si non reprimantur, vel deficiat natura, donec febris cessat; quanquam saepe relapsum patiuntur aegri, si sudores non impellantur medicamentis sudorificis.

IN altera crisi sanguis fluit e naso, tam copiose, ut periculum subita sanguinis emissionem vitam perdendi aegro incutiat, praecipue quando nullum impedimentum haemorrhagiae, quanquam impense postulant, injiciatur. Posterior crisis priore certior; nullum enim relapsum vidi post narium haemorrhagiam.

UTRUM sexto, septimo, vel octavo indicatur aeger, ita hisce diebus

ebus ad manes subito migrat: pulsus nullum instans periculum indicat, in paroxysmum febrilem incidit, noctu moritur.

FEBRE cessante, restat saepe dolor capitis, aegrum per longum tempus fatigans, et dolores rheumatici in partibus carnis crurum, humeris et dorso. Tanta est aliquando capitis vertigo, ut sine lapsu ambulare non possit.

SAEPE in febrem iterum relabitur aeger, sine aliqua evidenti causa; attamen nullum inest periculum, sudores enim excitati facile febrem expellunt.

HAEC constitutio, progressu temporis, gradatim a remittente ad veram febrem continuam vergebat: initio enim Januarii nulla remissio apparebat: symptoma ictericum evanescebat quoque, et diarrhoea, initio saepe critica, sub finem constitutionis semper symptomata erat. Multos milites e medio tollebat hic morbus.

SYMPTOMATIBUS enumeratis, nunc nos ad causam investigandam accingimus. Causa enim referri debet ad rem aliquam generalem, et omnibus in castris communem: praefecti enim initio, aequae ac milites, correpti erant; attamen, castris relictis, illis melius, quam gregariis, pernoctantibus in itinere ad Flandriam, inque stativis, et nunquam sub Jove frigido excubantibus; militibus vero ad praesidia custodienda super muros stationem agentibus, priores non amplius, posteriores per menses aliquot, postquam in hiberna perventum est, morbo corripiebantur. Constitutio haec ad intermittentem febrem appropinqua-

pinquabat primo insultu, remissionibus et crisi per sudores; et quanquam, anno elapso, epidemicae erant intermittentes circa hoc tempus, attamen nunc ne minimum harum vestigium in castris, nisi inter equestres regiones satellites, qui in domibus prope regem degebant, haud aëris vicissitudini objecti, videndum erat. Cessabat quoque constitutio haec remittens eodem anni tempore quo intermittens, anno elapso. Pro intermittente ergo substituitur remittens febris, causis quibusdam intervenientibus, et ad febrem continuam magis exaltantibus. Haec causa mihi videtur esse, major humorum exaltatio, et putredo a calore castrensi. Major et diuturnior calor est in Germania quam in Anglia, et in castris multo major quam in domibus. Exuruntur fere milites calore solis directo, vel reflexo ab arida terra; augetur quoque egregie intra parva ista tentoria. Vidi saepe per magnam diei partem mercurium ad centum et tres gradus thermoscopii Farenheitiani assurgere, et in hisce ipsis tentoriis dormientes milites. A fide dignissimo comperi, semel se mercurium in centesimo et decimo gradu stare, observasse, et militem ibi febre laborantem: gradus sane caloris omnes observationes superans, et in quo nullus crederet hominem vitali aura frui potuisse. Hoc calore febris excitatur per totum diem, donec gratum noctis frigus adventat.

EXPERIMENTO hanc veritatem firmavi: militis in aprico loco stationem agentis pulsus octoginta quinque pulsationes unius minuti spatio, attamen, nocte adventante, nonnisi septuaginta perfecit. Calor ergo ad majorem putredinem nostros humores advehit, et maximam aptitudinem ad motus febriles praebet; causaque febris certissima, si impediatur perspiratio Sanctoriana.

storiana. Quo enim particulae sanguinis acriores, eo minor retentio laedit.

SUB finem Septembris multae pluviae decidebant, per diem egregie calebat, per noctem frigebat; inter calorem diei et frigus noctis differentiam triginta sex graduum saepius vidi. Winteringhamus, in suo commentario nosologico, refert descensum mercurii a septuagesimo quinto, ad quinquagesimum sextum, spatio quadraginta octo horarum: tam subitam differentiam admiratur, et pro causa sequentium morborum habet. Quanto major esset illi admiratio, si nostris in castris celeres mutationes vidisset. Noctes quoque egregie humidae, calore diei sursum magna quantitate particulas aquosas elevante; saepius enim observavi hygrometro meo aërem humidiorum esse per noctem serenam, post calidum diem, quam in maxima pluvia.

HISCE enim causis, viz. maxima humiditate, et summa differentia inter calorem diei et noctis, secretio humorum maxime exaltatorum per cutem impediabatur, sanguis inflammabatur, febrisque talis apparebat.

CAUSA expedita, restat nunc explicare humiditatis operationem in corpus humanum, et ex ejus effectu febrem cum remissione eruere; sed quia avia medicinae peragro loca, nullius ante, quantum scio, trita solo, juvat haec inter quaesita ponere.

IN symptomatibus a febre deducendis nulla difficultas, ergo nonnisi icterico symptomati insistendum, quia peculiare huic morbo,

morbo, et raro in aliis febribus conspiciendum. Bilis est inter maxime exaltatos humores nostri corporis, ergo credibile est eam ex maxime exaltatis fieri, quo major horum portio, eo, ceteris paribus, plenior secretio; attamen fieri potest, quod tanta quantitas secernatur, ut per ductus haud exire possit: ergo pars regurgitat, ejiciturque supra cutem.

HAEC ratio hujus symptomatis mihi esse videtur. Observatio quoque magnae bilis quantitatis in ventriculum et intestina ejectae, per totum morbi decursum, hoc ratiocinium confirmat. Magna haec secretio magnam quantitatem cum sanguine circulantem demonstrat. Observatione dignum est, quod jecur semper integrum, sine ulla evidenti obstructione vel schirrositate, inveniebatur, quando incisa erant cadavera mortuorum, hoc viscere semper diligenter explorato.

NUNC ad methodum medendi progredior, quam mihi, quasi digito, monstrabat diversa morbi terminatio, vel crisis, per narium haemorrhagiam vel sudores. Venam secare in initio vix ausus sum, ob pulsus depressionem; attamen, postquam sanguinem tanta quantitate e naribus fluere, febremque tollere vidi, periculo facto, optimum successum habuit venae sectio.

HAUD concipi potest, quantae sordes semper deponantur in primis viis, durante hujus morbi cursu, ut simile in alio morbo haud videre liceat. Antea dictum fuit, quod magna summe exaltatae bilis quantitas in corpore formatur, ut cutis colorem ictericum induat; hujus pars in ventriculum et intestina ejicitur, excitatque vomitum et diarrhoeam. Ergo summa expel-
lendi

lendi hos humores noxios necessitas est vomitu repetito, et purgantibus lenioribus. Haec effectus optimos habebant.

SUDORES in hoc morbo oriebantur critici, qui febrem mitigabant; sed, fortasse viribus vasorum deficientibus, interrupti erant. Hi ansam methodo sudorificae praebebant. Sudoribus obrumpentibus, praescribebatur decoctum serpentariae, quo nihil melius huic intentioni respondebat. Ad hoc opus potius cum aceto, quam aqua, coquere vellem, quia certius sudat, et non tantum calefacit. Potus, durantibus sudoribus, optimus erat serum cum aceto, pro vino, factum. Hac methodo, sudante aegro viginti vel triginta horas, donec febris omnino cessat, immo postea, curantur optime remittentes, uti saepius expertus sum. Sed non sufficit ad hoc opus sudatio per paucas horas, febris enim recrudescebat cum majore impetu, uti saepius experientia didici, quia, liquidissimis sanguinis partibuseductis, particulae remanentes magis obnoxiae sunt inflammationi, si aliqua materia relinquitur apta ad hoc opus: ergo cautela haec valde necessaria, uti sudores promoveantur per horas aliquot post febris cessationem.

NUNQUAM ex usu salium refrigerantium aliquid boni proveniebat: saepe diarrhoeam citius inducebant augmentabantque. Corticis Peruviani periculum feci in remissionibus, qui aliquando bene, aliquando male, cedebat. Quia adhuc in pulsu aderat febris tempore remissionis, non ausus saepe hoc remedium proponere, praesertim uti cutis postea arida et lingua torrefacta deveniebat.

AB omnibus observatum erat, quod ne minimum quidem in constitutionis initio effectum habuerunt epispastica; attamen, postquam in continuam febrem vergere coepit, suos habebant usitatos effectus.

INTER omnia symptomata nihil magis quam insomnium aegros vexabat. Ad hoc symptoma tollendum Pil. Matth. praescribebam, sine ullo ab opio pravo effectu. Contra semper post somnum melius se habent, sudoribus lenibus saepe requiem comitantibus. Observatu dignum est, pillulis hisce in nosocomio omnino consumptis, opium crudum horum loco substitutum esse, neque unquam minimum ex illo periculum, respectu febris, observatum.

AD capitis vertiginem, post febrem, nihil magis convenit quam opium. Ad capitis dolorem, qui remanet cessante febre, in hac constitutione nullum remedium invenire potui: omnium remediorum, quae ad hoc symptoma tollendum expertus sum, sal C. C. optimos successus habuit. Quoad ceteros per totum corpus dolores, unguenta rheumatica conveniebant.

SYMPTOMA ictericum semper ex se post morbum evanescebat sine ullo adhibito remedio.

DESCRIPTA hac constitutione, restat altera, quae anno quadragesimo octavo, ultimo nostrae militiae in Flandria, accidebat. Aestas praegressa calidissima erat. Castris ad finem Junii relictis inter pagos rusticos prope Sylvam Ducis (*Boisleduc*) dispersi fuimus. Medio Julii orta est remittens febris, praeci-

pue inter equites, qui propius ad Sylvam Ducis siti erant. Totus circa urbem ager palustris. Nullus morbus, quantum scio, unquam inter homines tam epidemice grassabatur, quam hic inter equites Anglicanos. Totam turmam, *Grays* dictam, ne uno fere excepto, corripiebat, tanta erat hujus contagii vis. Atamen feliciter periculum non numerum aegrotantium aequabat, et vis morbi haud pari passu procedebat cum viribus contagii. Causa, quanquam generalis, vix morbum valde lethalem producere valebat. In nostra turma, (*Cope's dicta*) etsi in ea morbus hic non adeo saepe grassabatur, ducenti aegri erant, ex his octo solummodo ad inferos migrabant.

HISTORIA hujus morbi ita sese habet. Oscitatio, pandiculatio, horrores, tremores, vagi dolores per totum corpus agmen ducunt. Sequitur calor febrisque. In primo febris insultu delirat saepe aeger, decedit in terram, ibi manibus et pedibus repit, vociferat, comoediamque valde ridiculam agit. Adest sitis, vomitus, bilis viridis, dolor capitis, dorsi et articulorum. Regio ventriculi dolet, et in tumorem elevatur. Hoc symptoma semper initio constitutionis observatum fuit, nunquam fere in fine. Sanguis detractus superne pallide rubebat, inferne fere nigrebat. Aëreae bullulae in superficie plurimae erant. Minor feri magis fusci coloris portio, et minor globulorum rubrorum cohaesio, quam in sano sanguine. Morbum, solo sanguine conspecto, cognoscebam. Venter initio constitutionis constipatus, sed sub finem oriebatur diarrhoea symptomatrica. Pulsus celer, nunquam fere plenus vel durus.

SED symptoma hujus morbi characteristicum est remissio,
quae

quae accidit secundo die, tertio, &c. immo octavum aliquando praestolatur.

Ex sexaginta tribus prioribus aegris, viginti tres intermissionem habebant secundo die, quindecim tertio, tredecim quarto, octo quinto, tres sexto, unus septimo, unusque octavo. Ante hoc tempus febris erat continua, sed, aegro plerumque parum sudante, omnia symptomata cum febre mitigabantur, paroxysmus febrilis vel unoquoque die, vel secundo, adveniebat, vel irregularis erat. Ex sexaginta tribus prioribus aegris octodecim irregulares erant, duodecim unoquoque die, et ceteri secundo quoque die, insultum febrilem patiebantur.

MAGNA inter diversos aegros pulsuum varietas, in paroxysmo variatio est ab nonaginta ad centum et decem pulsationes spatio unius minuti. In remissione a pulsatione fere regulari ad nonaginta pulsationes eodem tempore.

IN paroxysmo calor vix unquam superat gradum centesimum quartum thermometri Farenheitiani.

PAROXYSMUM febrilem antecedit aliquando frigus tremorque, sed saepius nullum. Accessio febris plerumque accidit, nocte adventante. Poenas dat saepe pro remissione aeger, quia febris cum majore vi eum adoritur, caput saepe petit, et per totum paroxysmum delirium excitat.

URINA in primis diebus et paroxysmo tenuis, pallida et copiosa redditur, nunc tincta contentis rubet, et in remissione sedimentum

mentum saepe deponit. Hic morbus vel exit in intermittentem, vel in mortem: post paucos paroxysmos, ope sudorum et urinae saturatae, in veram febrem intermittentem degenerat: in hac intermittente deficit saepe stadium primum frigoris, sed in nulla alia re differt. Raro ultra quartum decimum diem durat, sed tota febrili materia, sudoribus et urina, consumpta, tandem desinit hic morbus.

MORTALIS hujus febris status paroxysmus est. Inopinate periculum advenit, subitoque moritur aeger. Nihil magis miratu dignum in tota medicina, quam haec tragoedia. Aliquando in suo proprio cursu advenit paroxysmus, aliquando post remissionem, immo intermissionem quatuor vel quinque dierum, quando nihil tale exspectatur. Cerebrum immediate taetum est. Nihil sentiunt, nihil loquuntur, taciti jacent, gemitumque aliquando emittunt. Nihil deglutire possunt. Faeces insciis elabuntur. Pulsus initio est mollis, vix depressus, neque instans periculum indicans. Attamen respiratio celeris, impedita, et spiritus creber certissimum imminentis mortis signum praebent. Pulsus cito post ea mutatus, nunc tenuis, depressus et tam celer, ut vix numerari possit: obrumpunt sudores frigidi, moritur. Bis vidi in hoc ipso statu mortali intermissionem plenam a febre et omnibus symptomatibus per horas octo; sed postea eodem modo corripiebantur. Durat per viginti vel triginta horas, antequam mors advenit. In similem paroxysmum ante mortem omnes incidebant, neque cum his symptomatibus ullum vidi ex hoc paroxysmo elapsum.

QUANQUAM hujus morbi descriptio tam regularis data, attamen

tamen nullus magis varius magisque incertus. Quanquam plerumque incipit uti febris continua, et desinit in intermittentem, attamen saepe secundo die remittit, et, paucis diebus elapsis, in veram malignam febrem continuam terminat. Paroxysmus aliquando perdurat tribus vel quatuor diebus, et cum hoc paroxysmo solvitur morbus.

DURANTE et elapso morbo, aeger dolore capitis saeviente excrucietur. Quinque hujus constitutionis septimanae elapsae erant antequam apparuit hoc symptoma. Primo a cortice Peruviano oriri conjiciebam, sed postea ortum a morbo, non a medela, agnoscebam. Per plurimas septimanas, febre cessante, durabat hoc symptoma.

IRRUPTIO pustularum saepe post morbum apparet, instar scabiei: post morbum tumores hydropici in ventre, cruribus, pedibus et tota membrana cellulari sequuntur. In hisce collectio aquae tam subita est aliquando, ut foeminam ex aquae abundantia perire decimo die ab ista febre mihi contigerit videre.

POST morbum aliquando febre hectica, sudoribus nocturnis comitantibus, depascitur, in qua saepe centum pulsationes in uno minuto perficit pulsus sine ulla querela.

POST longum tempus parvam mutationem observavi in convalescentibus, eadem hora qua insultus febriles adveniebant. Saepe relapsum patiuntur convalescentes a minima irregularitate, vel aëris humiditate, et hodie impressionem hujus morbi plurimi adhuc sentiunt.

COELI variationes a calore ad frigus, et vice versa, maximam in symptomatibus variationem efficiebant. In aëre calido symptomata saeviebant, magisque vergebat morbus ad febrem continuam. In aëre temperato mitiora erant symptomata, et magis ad intermittentem appropinquabat. Has mutationes saepe, durante constitutione, observabam.

SUB finem Septembris haec constitutio egregie mutabatur: Remittens febris gradatim in intermittentem mutabatur: delirium, quod in primo insultu hanc constitutionem comitabatur, non amplius durat.

DOLOR in regione ventriculi nunc non sentitur: quartanae intermittentes grassari incipiunt. Mense Decembris nullae remittentes, paucaeque intermittentes apparebant.

INTER priorem descriptum morbum et hunc magna aderat similitudo; sed in hoc pulsus neque tam depressus, neque durus, neque crisis unquam per narium haemorrhagiam, una vice excepta, eveniebat: prior nunquam in intermittentem febrem terminabat, posterior, nisi impediante morte, semper. Prior constitutio gradatim in febrem continuam evehebatur, posterior gradatim in febrem intermittentem deprimebatur.

ENARRATIS symptomatibus, sequitur ut causam hujus febris investigemus. Vix inter milites, qui quindecim millia passuum ab Sylva Ducis aberant, conspiciebatur hic morbus: ergo causa haud subtilis esse potest. Quo magis appropinquabant Sylvam Ducis, eo magis saeviebat morbus. Patet sedula
situs

situs examinatione, numerum aegrorum esse in eadem proportione cum humiditate situs aërisque. Hoc observatur non solum in genere, sed etiam in diversis ejusdem turmae locis, immo in diversis domiciliis ejusdem pagi, ubi terra parum elevatur, ibi pauci corripuntur; ubi deprimitur, multi. Una pars nostrae turmae ab altera distabat tria millia passuum. Ea quae prope paludem sita erat, multo majorem aegrorum numerum habuit, quam ea quae a paludibus distabat. Sed, ut extra omne dubium ponatur haec quaestio, tabulam exactam humiditatis siccitatisque aëris semper servabam, hygrometro ad hoc opus facto: diem quoque, quo unusquisque aeger corripiebatur, notabam: hasce observationes forte fortuna postea conferens, numerus aegrorum exacte humiditati aëris respondebat; a vigesimo nono Junii, ultimo nostrae militiae die in castris, ad duodecimum Julii ne unus quidem ullo morbo correptus fuit. Durante hoc tempore neque tam humidus, neque tam siccus, quam in tentorio meo, aër erat. Sub vesperem duodecimi hygrometer aërem humidissimum ostendebat. Ab hac ipsa nocte incipiebat haec constitutio, et tres milites remittente correpti erant. Aëre valde humido per octo dies existente, multi quotidie in hunc morbum incidebant. Decem sequentes dies sicciores, numerusque quotidie correptorum diminuebatur. Duo sequentes dies valde humidi, ideoque magnum aegrorum incrementum. Ita pari passu morbus cum aëris humiditate, non oculis sed instrumento mensurata, procedebat, quantum mihi licebat observare. Ideo eadem aëris qualitas, nempe humiditas, quae instrumentum movebat, corpora nostrorum militum afficiebat. Quam solido fundamento, quam certa observatione, innititur investigatio causae hujus febris remittentis!

SOLIS

SOLIS defectio inter causas hujus morbi ab aliquibus habebatur, sed non causam primariam esse abunde ex hoc patet, quod morbus duodecimo die incipiebat, illa vero quarto decimo conspiciebatur. Attamen ut humiditatem augmentaret, haud sanae philosophiae incongruum videtur. Si lunae solisque conjunctiones tantam marinarum aquarum molem movent, quare non quoque movebunt nostram atmosphaeram octies centies leviores, humiditatemque in ea natantem ad se attrahent, quae iterum in terrae superficiem decidet, separantibus sese hisce corporibus. Observatio quotidiana coeli mutationum hanc conjunctionem sequentium, hoc probare videtur.

ALIA quoque enumerabatur causa, nempe, mutatio dietae a carne ad rusticorum dietam tenuem ex herbis, lacte ebutyrato, etc. Haec non causa primaria, quia illi, qui non cum rusticis comedebant, aequae ac alii, immo ipsi rustici, morbo correpti; attamen corpus aptius hae causae reddere possunt, quo facilius ab humiditate afficiatur.

RETENTA in hoc aëre humido perspiratione, sanguis inflammatur, cor arteriaeque stimulantur, citiusque se contrahunt; ergo oritur febris cum omnibus suis symptomatibus. Delirium est inter primaria symptomata, quia vasa cerebri tenera non possunt tantam retentae perspirationis quantitatem, tamque vitiosam, tolerare, sine summo incommodo. Ab eadem causa insomnium provenit. Ab exaltatis et retentis humoribus magna bilis quantitas separatur, in ventriculum abunde ejicitur, ibique dolorem et tumorem creat.

Hi humores exaltati, si intestina petant, diarrhoeam symptomaticam excitant. Si vis naturae vim febris superet, tunc in intermittentem degenerat: si ab sanguinis inflammatione prosterantur vires vasorum, tunc morbus mutatur in veram febrem continuam pessimi generis, quia ruinis virium superstruitur. Non itaque mirum est, si paroxysmus antea descriptus tam saepe exitialis sit.

Prognosis et paroxysmo et remissione dependet. Quo symptomata in priore mitiora, et major a febre immunitas in posteriore, eo magis favorabilis prognosis: quo saeviora symptomata in paroxysmo, et febris major in remissione, eo periculosior. Brevis remissio indicat quoque periculum. Si urina, antea rubra, nunc tenuis evadit, in discrimine aeger est. Caveat medicus qui in nullo versari periculo aegrum declarat, quia omnia ad votum succedunt. Fallax enim est hic morbus. Hodie omnia favorabilia, et fortasse per quinque dies fuerunt, nulla existente febre, nullisque querimoniis; attamen morti inevitabili paucis abhinc horis aeger condemnatur. Sydenhamus, incipiente secunda intermittentis constitutione, dicit, “Magis indies
“ad continuarum speciem accedens, tacto cerebro tandem
“haud paucos extingueret.” Loquitur ibi de intermittentibus, sed ad remittentes, uti videtur, appropinquabant. Hinc non semper verus est hic Hippocratis aphorismus 43. sect. iv.
“Quocunque autem modo febres intermittunt, quod sine periculo sint, significat.”

MEDELA hujus morbi in diverso statu diversas indicationes requirebat.

INDICATIO in statu febris continuæ vel remittentis erat, ut ad intermittentem reduceretur; in statu febris intermittens, ut omnino morbus tolleretur. AEquilibrio inter vires naturæ et morbi servato, per se in veram intermittentem degenerabat.

Ad medelam me accingens, dubius hæsi, an evacuationibus insistere, an omnino omittere, oporteret. Haud erubescens confiteor postremam rationem prius secutum fuisse, adductum similitudine hujus morbi ad intermittentes, et gravi Sydenhami sententia; dicit enim, “ Quod, in initio secundæ constitutio-
 “ nis, primus insultus apoplexiæ similis erat, a vi febris, ca-
 “ put petentis.” In hoc casu omnes evacuationes vetat. In-
 initio ejus sententiam secutus sum, sed cito errorem perspexi, e-
 vacuationumque necessitatem inveni. Venæ sectione celebra-
 ta, severiora symptomata evanuerunt, morbusque citius ad in-
 termissionem perductus fuit. Neque magis justæ theoriæ,
 quam praxi, consentaneum est: primo, quia vis morbi retundi-
 tur, ut non caput cum tanto impetu petat, deliriumque ibi ex-
 citet. Secundo, sudores, si non copiosi, melius promoventur,
 et generales deveniunt. Tertio, nullius pretii objectio est, quia
 remittens est similis intermittenti, quando consideratur, quod
 venæ sectio sæpe in his convenit.

Quousque pulsus plenitudo requirit, celebranda est, ita ut aliquando tribus vicibus venam secare necesse esset, attamen se-
 mel plerumque sufficiebat.

SUMMA erat necessitas evacuandi materiam biliosam in pri-
 mis viis depositam: vomitu purgantibusque perficiebatur. Quan-
 do

do primis momentis delirabat aeger, vidi delirium solvi vomitu naturali superveniente. Hac de causa videtur, quod irritantis et fere causticae bilis magna quantitas promovet delirium, si non originem praebet. Ergo quamprimum vomitus requiritur. Sed qui non eum suam potestatem ultra primas vias exercere existimat, adhuc in cunabulis medicinae versatur. Vis ejus mechanica omne corpus concutiens, poros aperiens, haud contemnendos in febribus effectus habet. Hinc saepe sudores promovebantur, quibus morbus penitus solutus fuit, vel ad intermittentem citius adducebatur.

ALIA methodus primas vias evacuandi perficiebatur purgantibus, si alvus constipata erat. Experientia confirmavit, quod aloës remedium ad hoc opus efficacissimum est.

HAEC regula, ventriculum et intestina bene et saepe depurandi, est una e praecipuis in hoc morbo, ergo nunquam negligi debet.

EPISPASTICA, quamvis non morbum tollebant, attamen egregios habebant effectus in remissione ad intermissionem convertenda. Vis paroxysmi parum minuebatur, attamen sequens remissio magis vacabat febre, siti, et omnibus doloribus.

CONVENIEBANT quoque acida et nitrosa. In hoc morbi statu tota intentio erat, ut ad intermissionem reduceretur morbus. Sydenhamus in secunda constitutione dicit, “ Quando ad febres continuas appropinquant, et remissio non nisi parva est, corticem Peruvianum in hoc statu praescribi debere.”

A magno illo viro dissentire mihi liceat, neque unquam hujus consilii auctor essem, ut cortex in pulsu febrili proponatur, quia ipse in hac re plura vidi ex illo incommoda. Aliquando febris devenit continua et pessimi generis, quanquam paroxysmi sistuntur; saepe evenit quod pulsus febrem retinet indomabilem, cum arida cute, per aliquot septimanas, haud immediate lethalem, sed vix medicinis succumbentem.

AB hac erronea praescribendi methodo, cortex sine causa culpatur, et ab hac, infamia ejus apud multos progressa. Ergo tractanda est uti febris continua, antedicta methodo, et expectanda intermissio, quae ex indole hujus remittentis eveniebat nono vel decimo die. Quando pulsus sine febre erat, ingerebatur cortex, qui certissime morbum tollebat.

ELIX. vitriol. medicam. amar. et equitatio sanitatem firmant.

METHODI sudorificae periculum quoque feci. Aliquando paroxysmus unus vel alter hoc modo sistebatur, sed semper fere quatuor diebus reveniebat. Aliquando hac methodo morbus magis ad febrem continuam vergebat, ideoque desistebam.

IN mortali paroxysmo antea descripto, medicina, uti mihi videtur, nihil perficit; mortis enim praenuncius est. Multum incassum tentatum, neque citus febris symptomatumque progressus ullum ex illo exitum sperare permittit. A capite tam cito affecto, et sequente diarrhoea, a priori certe concludendum erat, quod cerebrum intestinaque inflammata fuerunt.

AEger

AEger unus, post intermissionem quinque dierum, nullo vexatus symptomate, levi diarrhoea excepta, mane hoc paroxysmo correptus, tacto cerebro, ante noctem ad plures migrabat. Aperto cadavere, nulla in cerebro vel cerebello inflammatio, neque intestina a suo naturali colore mutata. Tantum valet ratio nostra. In fluidis inhaerere omnis hujus morbi causa videtur.

IN duobus aegris hoc paroxysmo correptis, intermissio erat paucis horis ante mortem ab omni febre symptomatibusque. An cortex magna quantitate hoc tempore ingestus aliquam attulisset utilitatem? experimentum certe fecissem; sed nunquam suspicabar paroxysmum reversurum. Haud peiorem exitum habuisset morbus.

RESTANT symptomata quaedam tollenda vel minuenda, quae aegrum, durante vel cessante morbo, excruciabant. Dolor capitis revera huic morbo familiaris. Hoc symptoma tam grave est, ut dies noctesque aegrum excruciet, aliquando in anteriore, aliquando in posteriore capitis parte situm. Epispastica parva temporibus applicata omnino tollebant. Saepe antea expertus fueram, dolorem capitis minui parva inflammatione in temporibus excitata, applicatione exterioris pellis citri ad haec loca, cogitabamque, si majorem inflammationem ibi excitare poteram, majus beneficium consecuturum. Epispasticis experimentum feci, et res ad votum successit: quinquaginta enim hoc symptomate laborantes paucis horis liberabam. Vix credibile quanta vis hisce inest, spatio enim quatuor horarum tollitur hoc symptoma excrucians, quod aliter per plurimas se-

ptimanas duravisset. Saepius aufugiebat hoc symptoma, parvis epispasticis temporibus applicatis, quando ne hilum quidem profecerunt epispastica magna inter scapulas applicata. Experientia reiterata comperi, quod quo propius ad locum affectum applicantur epispastica, eo meliorem effectum habent.

SAEPE evenit ut tota membrana cellulosa, immo abdomen, aqua impleatur. AEger post remittentem hydrope laborabat, sed, superveniente diarrhoea naturali, ab aqua omnino liberatus fuit. Hic natura ipsa methodum medendi demonstrat. Sed plerumque, propter imbecillitatem, hanc viam sequi haud ausus fui.

EGREGIE proficiebant ad aquam tollendam incisiones ad pedes, per quas aqua gradatim effluebat tota, non solum e membrana cellulari, sed etiam ab abdomine, uti vidi. Hoc sine virium jactura perficitur, corroborantibus eodem tempore propositis.

NIHIL febre hectica magis curatu difficile in arte medendi scio. Est error aliquis in diaeta, vel intempestivus corticis usus, qui hanc febrem excitat. Nullas habent querelas, nullum patiuntur dolorem, sola adest sitis pulsusque celer: hac febre impeditur omnino restitutio sanitatis. Ad hanc tollendam conducebant repetitae sanguinis missiones parva quantitate, et epispastica saepius repetita.

QUOAD medicinam prophylacticam observatum erat, quod milites corripiebantur in majore proportionem, quam centuriones,

nes, quod temperati citius, quam bibaces, vim morbi sentiebant. Plurimos scio ab hoc morbo servatos cortice cum amaris. Conveniebant quoque lene exercitium, vinum rubrum, balneum frigidum, fumataque nicotiana. Caveant omnes a nocturno aëre, praecipue matutino, et ab isto potu, *Punch* appellato.

Nunc pauca sub specie quaestionum veniunt, de quibus non adhuc mihi certe constat.

Quaest. 1. AN humiditas omnium remittentium intermittentiumque febrium causa sit? In hisce duabus descriptis constitutionibus, praecipue postrema, clare patet humiditatem harum remittentium veram causam fuisse. Annon sequitur, quod aliarum causa sit? Eadem in aëre humiditas ortum praebere videtur intermittentibus, quia 1. Veniunt temporibus anni humidissimis, nempe, vere et autumnus. 2. Aufugiunt temporibus siccissimis, nempe, hyeme et aestate. 3. In locis aquosis, paludosis, Flandria, Hollandia, Zelandia, Essexia, Cantia, comitatu Lincolnensi, semper habitant. Dolendum est, quod humiditas aeque ac calor non semper mensuratur ope hygrometri, quia haud minores in nostrum corpus effectus habere videtur.

Quaest. 2. AN sola inter remittentes et intermittentes differentia proveniat a colore praeterito vel praesenti? Hi morbi, uti videtur, ab aëris humiditate proveniunt, causaque ergo debet esse, qua major febris in uno, quam in altero, oritur. In hisce duabus constitutionibus descriptis, calor praegressus maximus

ximus erat, quo humores nostri ad majorem putredinem advehantur; ergo major aptitudo ad motus febriles. Observationes quoque Winteringhami in suo commentario Nosologico hanc sententiam quoque confirmant, nam calida tempestas decimi sexti anni, decimi septimi, decimi octavi, decimi noni remittentes producebat. Annus vigesimus non egregie calebat, ergo grassabantur intermittentes et remittentes; aestas vigesimi primi frigida, humida et pluviosa intermittentes solas habebat. Ergo ad intermittentes producendas convenit humiditas, sed ad remittentes non solum requiritur humiditas, sed certus caloris gradus.

Quaest 3. AN humiditas operetur fibras nostras relaxando? Quomodo agat in nostrum corpus ad morbum producendum humiditas, haud tam facile dictu est, neque ab aliquo tentatam explicationem adhuc scio. Quaestio accuratam disquisitionem meretur. Aquae effectus est, ut, quando partes animalium pervadit, particulas constituentes a se dimoveat, attractionem minuat, fibrasque ex hisce particulis constitutis longiores faciat; sed hic non sistit; impedit quo minus se restituant hac naturali elasticitate qua pollent. Fibra enim elongata iterum suum locum recuperat, dum nihil impedit, sed particulae hae aquosae non permittunt. Hoc facile experimento patet in corio et intestinis felis aridis. Non tantum effectum in naturali quam in arida fibra potest habere aqua, attamen quantum sufficit ad vigorem earum distrahendum, sed quo subtilior et quo magis comminuta aqua, eo fortior ejus vis. Omnibus notum est, quantam relaxandi potestatem fomentationes habent, sed pars non in fomentationem immittitur, lana enim in viribus
ejus

ejus imbuta et fere ad siccitatem pressa partem morbosam circumdat, et particulas ejus avolantes cum illa communicat. Vapor aquae, cum parte communicatus per fistulam, plus mihi videtur relaxare, et majores effectus praestare, quam methodus praecedens. Saepe enim celeriores progressum una hora vapore aquae feci, quam quatuor horis fomentatione. Humiditas aëris in hisce aquosis particulis, per atmosphaeram volitantibus, consistit; ergo effectus antea descriptos praestabit. Corpus enim humanum, in aëre humido degens, semper fomentatur aquosis istis particulis, magis magisque relaxatur, donec cum sanitate haec relaxatio haud amplius consistere potest.

Quaest. 4. ANNON e vi fibrarum diminuta sequitur impedita perspiratio Sanctorianana? Sanitas hominum extruitur perspiratione insensibili. Quantitatem et normam hujus excreationis primus Sanctorius in Italia invenit et ponderavit. Dolendum est quod nuda sua experimenta non mundo proposuisset, sine futili illa et erronea ratiocinatione quam saepe amplectitur. Dicit quod aër externus, per arterias in profundum corporis penetrans, potest reddere corpus levius et gravius; levius si tenuis et calidus, gravius si crassus et humidus sit. In sexto, *sect. 2.* aqua gravior et aër coenosior et ponderosior convertunt insensibilem perspirationem in ichorem, qui retentus et deinde non resolutus magna ex parte in cachexiam facessere solet. In octavo, *sect. 2.* in coenoso prohibetur perspiratio, meatus implentur, sed non densantur, fibrae laxantur, non roborantur, et pondus perspirabilis retenti laedit et sentitur. In proximo non solummodo dicit quod perspiratio retinetur aëre coenoso, sed quod fibrae etiam laxantur. Experientia ergo

H

testatur

testatur quod humiditate perspiratio impeditur : quomodo fiat, videamus. Haec secretio insensibilis provenit ex vasis minimis hiantibus in cute : ut materia haec subtilis promoveatur in vasis, et ex corpore expellatur, necessario requiritur vis et actio quaedam in ipsis vasis ; sed haec vis elasticitate fibrarum dependet, quae minuitur humiditate aëris ; ergo retinebitur materiae perspirabilis portio ad sanguinem inflammandum, morbumque sui generis producendum. Ad hanc rem firmandam testor experientiam ; pulsus enim meus pulsationes septuaginta sex perficit spatio unius minuti, aëre sicco ; sexaginta septem solummodo, aëre humido, uti periculo saepius facto comperi. Fortasse quoque in prima fortius quam in secunda tempestate pulsatur, sed nullam virium certam mensuram habemus. Hinc ratio facillime patebit, quare die coenoso corpus gravius sentitur, mens vacillat, ingeniique acies hebescit.

Quaest. 5. ANNON a fibra laxa perspirabilique materia, summe exaltata et retenta, rite fluat febris certis temporibus remittens ? Nihil magis veritatem causae demonstrat, quam facilis symptomatum deductio ab hac ipsa causa. Perspirabilis materia retenta et laxa fibra originem tali morbo praebere valent. Quando febris a retenta perspiratione oritur, cor arteriaeque cum majore impetu et velocitate, quam ante, sese contrahunt. Ab hac vi resistentia cutis, antea humiditate relaxata, superatur, materiaque febrilis per vias cutaneas secedit. Attamen tantam sanguinis inflammationem vis vasorum superare non valet ; ergo febris adhuc remanet, sed non tanta quanta antea. Eadem rema-

remanente relaxatione, iterum impeditur perspiratio, iterum redit paroxysmus, iterumque in sudoribus terminat. Hinc oriri videtur febris remittens.

SED haec omnia, ea qua par est modestia et diffidentia, Professorum judicio subjiciuntur. Morbi hujus pro virili observati historiam describere, a proposito haud alienum fore putavi; praecipue cum in hoc celeberrimo medicinae emporio summum gradum ambientibus solenne sit peritiae suae specimen aliquod edere.

F I N I S.

hancque relaxationem, in qua impeditur perfusio, necnon
in paroxysmo, in quoque in tubercula terantur. Hinc oritur
visum, ut si in tuberculis terantur.

Ad hanc omnia, ea quae ex morbo et diffinitione, Pro-
prium patitur, et diffinitionem. Morbi huius pro virili obli-
vione delictum, a propositis huius obliuio fore putat;
sed quoniam in hoc celebrantur medicis capitis lumen
adum amissionem solenne in periculis huius obliuio adque

T I N I S

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

CHOLERA.

DISSERTATIO MEDICA

IN AVGURATIS

CHOLERA;

DISSERTATIO MEDICA

ANNUNTIA PRO G. M.

EX AUCTORITATE REVERENDI VIRI

D. GUILIELMI WESHAUT & T. D. ACAD. EDIN. PRAEF.

UT NOBILISSIMAE FACULTATIS MEDICAE DECRETO

PRO GRADU DOCTORATUS SUMMISQUE IN MEDICINA

HONORIBUS ET PRIVILEGIIS RITE AC LEGITIME

CONSEQUENDIS ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT

PATRICIUS DICKSON SCOTO-BRITANNUS

ADD. IN NOM. ET. HORA LOCORUM SOLITA

EDINBURGO

ALAN TAYLOR R. S. C. M. D. C. C. I.

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
CHOLERA:
QUAM
ANNUENTE DEO O. M.

EX AUCTORITATE REVERENDI VIRI
D. GULIELMI WISHART S. T. D. ACAD. EDIN. PRAEF.

NEC NON AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU
ET NOBILISSIMAE FACULTATIS MEDICAE DECRETO

PRO GRADU DOCTORATUS SUMMISQUE IN MEDICINA
HONORIBUS ET PRIVILEGIIS RITE AC LEGITIME
CONSEQUENDIS ERUDITORUM EXAMINI SUMMITTIT

PATRICIUS DICKSON SCOTO-BRITANNUS.

A. D. III. NON. JUL. HORA LOCOQUE SOLITIS.

EDINBURGI,
APUD T. ET W. RUDDIMANNOS. M.DCC.L.

DISSECTUS ANATOMIA MEDICA

H. U. G. O. N. I.

Comiti de MARCHMONT,

C. H. E. R. A. Vicecomiti de BLASSONBERRY,

Baroni de POLWART, REIDRAES et GREENLAW:

QUAM

Ex proceribus Senatus et Comitibus Magnae Britanniae
ANNUNTIO DEO O. M. delegatis, UNI,

Amplissimae Curiae ad Pollicem apud Scotos Administratae
et Curiae ad Pollicem apud Scotos Administratae

NEC NON AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU

ET NOBILISSIMAE FACULTATIS MEDICAE DECRETO
PRAEPOSITO;

PRO GRADU DOCTORIS SUMMUSQUE IN MEDICINA

HONORIBUS ET PRIVILEGIIS RITE AC LEGITIME
ACQUIRITIS
CONSEQUENDIS EXAMINI SUMMITTIT

PATRICIUS DICKSON SCOTOBRIANNUS
IN SE, SUOQUE ACCUMULATAM

VENEREATIONIS SUAE
A. D. III. NOV. MDCCCLXXXIII. SOLITIS
GRATIS ARMI

TESTANDI CAUSA,

HAS SUORUM STUDIORE

PRIMITIAS

ALIAS T. ET V. REIDRAES ET V. GREENLAW. M.D.C.C.L.

PATRICIUS DICKSON.

ILLUSTRISSIMO

H U G O N I

Comiti de MARCHMONT,

Vicecomiti de BLASSONBERRY,

Baroni de POLWART, REDBRAES et GREENLAW :

Ex proceribus Scotis ad Comitata Magnae Britanniae
delegatis, UNI ;

Amplissimae Curiae ad Politicam apud SCOTOS Administra-
tionem dirigendam constitutae, PRAESIDI dignissimo ;

VIRO

OPTIMIS VIRTUTIBUS

PRAEDITO ;

LIBERTATIS PATRIAE VINDICI

ACERRIMO ;

ARTIUM LIBERALIUM

MAECENATI :

OB MAGNAM BENEVOLENTIAM

IN SE, SUOSQUE ACCUMULATAM,

VENERATIONIS SUAE,

GRATIQUE ANIMI,

TESTANDI CAUSA,

HAS SUORUM STUDIORUM

PRIMITIAS

SACRAS ESSE VULT

PATRICIUS DICKSON.

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

CHOLERA.

I. **C**HOLERA est violenta ejectione materiae acris biliosae, fursum deorsumque, circa finem aestatis, vel autumnii initium praecipue saeviens; in insulis, terrisque orientalibus, occidentalibusque, ut plurimum aestuans, licet in Britannia haud infrequens.

Vix fortasse invenitur morbus, saevioribus symptomatibus, vel majore periculo stipatus, quam est *cholera*, acutissimus equidem, nam xxiv^a, et etiam quandoque spatio vi horarum, aegrum e medio sustulisse observatus est^b.

Vocatur *cholera*, a χολή, bilis, et ρέω, fluo, quia magna quantitas bilis in hoc affectu, infra supraque ejicitur; attamen ALEXANDER TRALIANUS^c vult hoc nomen ab intestinis deduci, quia antiqui χολάδες intestina nominaverunt; prior vero etymologia, quoniam tam a GALENO,
A
quam

^a Syden. cap. de cholera.

^b Bontius de medicin. Indor. cap. vi. de cholera, edit. L. B.

^c Lib. viii. cap. xiv.

quam ab HIPPOCRATE, recipitur, magis mihi arridet; ut in omnibus morbis acutis, sic in *cholera* curanda, summo molimine artis, quam citissime, utendum est. In aestate vel autumnno, hicce morbus frequentior evadit, quia iis temporibus, fructus horaei magna quantitate abundant, florent vineta, et racemi dulci, gratoque succo turgent; homines interim, prava victus ratione instructi, hos fructus nimis avide ingurgitant, praetereaue corpora nostra tunc temporis debiliora sunt, et fluidiores partes multum dissipantur: hinc reliquae acriores redduntur, bilis quoque majore acrimonia gaudet; haud igitur mirandum est, *cholera* tam frequenter saevire in regionibus calidis: nam praeter aëris humidam calidamque naturam^a, fructus horaei, hisce terrarum plagis, sua sponte nascuntur, et incolae harum regionum, biliosa temperie praediti sunt, uti apparet ex frequentia febrium biliosarum, dysenteriae biliosae, cholerae et icteri^b.

II. **D**ividitur autem, ab auctoribus hicce morbus in duo genera, in humidum, sciz. et siccum, quae multum a se mutuo diversa sunt.

Prior horum tam ob frequentiam, quam symptomatum ejus periculum, bene dignoscitur; posterior vero rarissi-

me

^a Bontius de medicina Indor. cap. vi. de cholera.

^b Idem passim.

me occurrit, in quo ventriculus intestinaque, spiritu flatuso discurrente, admodum distenduntur et cruciantur, qui magna copia infra supraque, cum strepitu evacuatur, dolore laterum comitante; ambo observavit HIPPOCRATES ^c, multique auctores hodierni ^d; *cholera* vero humidam in hac dissertatiuncula unice dicendam statui.

III. **H**omines huic morbo magis obnoxii, qui multa bile scatent, laxioreque corporis habitu gaudent, vitam in locis fructiferis degentes; pueros ^e juvenesque, magis quam senes invadit, licet aetas provectior ab eo haud immunis sit.

Isti homines, qui multa bile gaudent, non solum cholerae, sed etiam omnibus morbis acutis maxime subjecti sunt; bilis vero in naturali statu ad chylopoiesin multum conducit, partes aquosas, virtute sua saponacea, oleosis intime commiscet, et levi ejus stimulo, motum intestinorum peristalticum promovet; magna vero quantitate secreta, accidente quavis causa irritante, in ventriculo, intestinisque suas strages efficit, et mirum in modum omnes eorum functiones turbat, dysenterias, choleraeque creat. Homines vero laxiori habitu praediti, vallibus fructiferis degen-

^c De visus ratione in morb. acut. sect. iv. p. 75. edit. Foef.

^d Senert. tom. 3 et 4. lib. iii. pars i. sect. ii. cap. xiv. Syden. oper. omn. cap. de cholera. Aët med. Berolin. dec. ii. vol. iii. p. 73.

^e Lom. obs. medicin. lib. ii. p. 150.

degentes, huic morbo duplici ratione obnoxii sunt; primo, ob debilem fibrarum statum; secundo, ob calidam humidamque aëris in hisce locis temperiem: adeo enim debilis existit eorum ventriculus, ut ingesta suas plerumque sequantur indoles: hinc in putridum vel acidum degenerant, secundum diversam eorum naturam; ii vero qui firmiori habitu donantur, ingesta ex ventriculo in intestina citius expellunt, et temperie aëris minus afficiuntur. Junioribus secretiones majore quantitate semper adsunt, et crapulis fructuum horaeorum magis dediti sunt: hinc tali aetate *cholera* plus saevire observatur.

IV. **C**Ausae antecedentes hujus morbi sunt,
 1. Nimia fructuum horaeorum aut liquoris alicujus fermentantis ingurgitatio.

2. Carnium quorundam animalium, opima pingui nimis refertarum, devoratio.

3. Venenum aliquod, in corpus susceptum.

4. Medicamentum emeticum, vel purgans quodvis nimis forte.

5. Aëris constitutio calida, simulque humida.

6. Subita mentis mutatio, ab ingrata quacunque causa.

r. Nu-

I. Nimia fructuum, &c. Omnia alimenta debili ventriculo ingesta, suas plerumque sequuntur indoles, et mora, et calore loci, a nostra natura quam multum recedunt, et noxia omnino evadunt; vegetabilia in acidam naturam sua sponte vergunt; omnes vero fructus, praecipue horaei, materia quadam subtili constitui videntur, qui levissimo calore, ad motum incitantur: ubi vero hi fructus, homine, etiam robusto, nimia quantitate ingurgitantur, ventriculum distendunt, irritantque, unde non raro evenit, quod orificia ejus, spasmodica quasi constrictione occluduntur, et transitus ingestorum ad intestina impeditur; hinc fermentatio haecce, jam incepta, multum augetur, aër elasticus, materia subtilissima, venenum fere referente, imbutus, generatur, qui mirum in modum sensiles ventriculi tunicas irritat; hinc partes vicinae in consensum ducuntur, et violenta contractione, ingratum onus e corpore ejicitur. Multa vero vegetabilia, sine fermentatione hos effectus producant, quae acrimonia quadam naturali agere videntur, uti refert BONTIUS de *Ananas*^a, cujus succus adeo erodentis est naturae, ut chalybem exedere, et si incaute devoratus, *choleras*, et dysenterias lethales producere valeat; fructus vero, qui hunc morbum producant, sunt praecipue, uvae, melones, cucumeres, malae Persicae, pyrae, poma, multaque alia; et BONTIUS^b refert, quod ficus Indici (apud JAVANENSES *Pysang* dicti,) *chole-*

B

ran

^a De medicin. Indor. Dialog. vi. de fruct. &c. edit. L. B.

^b Idem.

ram producant, nisi caseo comedentur; liquores fermentati, vel fermentantes, hunc morbum saepissime creant, et eodem modo, ac fructus horaei, suos pariunt effectus; omnes enim liquores fermentantes, spiritum flatuosum, et quasi venenatum emittunt, multorum morborum, et non raro ipsius mortis causam: et HIPPOCRATES, multis in locis memorat, *choleras* accidisse, ex fructuum horaeorum, et vini dulcis ingurgitatione ^c, nec desunt exempla in BRITANNIA, *cholerae* a cerevisia tenui inductae, uti apparet ex historia viri in actis Anglicanis, a Domino ST. ANDRE relata ^d.

2 Carnium quorundam animalium, &c.
Omnia animalia, post mortem, in loco calido humidoque, sua sponte putrescunt, et corpori nostro exitialia evadunt; guttula enim ovi putridi, in ventriculum incaute suscepta, vomitum, dysenteriam, et etiam vitae periculum saepe infert.

Experientia quoque compertum habemus, quaedam animalia citius quam alia, in putredinem vergere; ea enim, quae victu animali vescuntur, vel valido exercitio consue-
ta sunt, uti omnes aves rapaces, et ferae, quae vel volatu longo, vel cursu velociori, animos hominum ingenua voluptate oblectant; haec, inquam, animalia, omnes eorum succos magis elaboratos habent, et ad alcalinam naturam
quam

^c De morbis vulgar. lib. vii. sect. vii. p. 249.—257.

^d Philosoph. transact. No. 351. p. 580.

quam propius accedentes; hinc putredo citius iis conciliatur. Nonnullae vero sunt partes ejusdem animalis, quae citius in putredinem vergunt, uti partes pinguiore, et tunc intolerabilem foetorem emittunt: et rationi non incongruum videtur supponere, hunc foetorem in carnibus putrefactis, solummodo oriri, a parte oleosa sale combinata: si enim arte chemica, sal, oleo suo perambusto liberatus sit, maxime volatilis evadit, nasum acriter stimulat, sed nullo malo odore inquinatur; si vero partes pinguiore animalium, nimia copia ingerantur, dirissima symptomata plerumque producant; stomacho enim crapula distento, orificia ejus occluduntur, hinc transitus ingestorum ad intestina impeditur, et calore loci, rancidissima iis natura conciliatur; partes oleosae, sua viscositate, internae ventriculi superficiei adhaerent, et acrimonia earum tunicas sensiles irritant inflammantque. Aër elasticus hac putrefactione generatur, qui rancida materia imbutus, et per superiora emissus, ructus nidosos efficit, ingesta, longa mora, acriora redduntur; hinc nauseam, vomitumque, et *cholera* producant: et HIPPOCRATES, ^d in eximio libro de victus ratione, in morbis acutis, memorat carnes quasdam, quae *cholera* inducant; *scil.* “ caprinae carnes, “ omnia quae bubulis insunt vitia habent, cruditatem, flatulque, et ructus magis movent, et *cholera* gignunt, — “ porcellae carnes pravae sunt, cum crudiores, aut per-

“ am-

^d Sect. iv. p. 75. edit. Foef.

“ ambustae fuerint, nempe tum *cholera* magis gignunt,
 “ et turbationem faciunt;” et in altero loco ^e, enarrat historiam *cholerae*, ex esu carniū suillarum, fructuumque horaeorum, et vini suavis ingurgitatione inductae.

3, Venenum aliquod, &c. Omnia venena, ut acriori natura gaudent, sic irritant ventriculum et intestina, mucum eorum abradunt, et inflammationes, gangraenas aliaque dirissima symptomata quandoque inducunt: a violenta irritatione, non solum diaphragma, sed et etiam ductus biliosi afficiuntur; hinc vomitus, et alvi dejectiones biliosae; SENERTUS ^f memorat BOLETUM (ex genere fungorum,) hunc morbum excitasse, et PROSPER ALPINUS ^g haec habet verba, “ *Cholera*, et magnam quidem, ex esu fungorum venenatorum, nos saepe obortam vidimus.” Anne igitur apparet, qualitatem certam specificam, ad hunc morbum incitandum, quibusdam venenis, magis quam aliis inesse? multa enim venena in corpus suscepta, dirissima symptomata, et etiam mortem sine *cholera* producunt.

4 Medicamentum emeticum, &c. Omnia haec medicamina, fortiori dosi propinata, praecipue purgantia resinosa, magna eorum acrimonia, et viscositate, tunicas ventriculi et intestinorum irritant, inflammantque, et majorem liquidi copiam versus has partes derivant; bilis interim,

^e De morb. vulg. lib. v. sect. vii. p. 249.

^f Tom. 3. et 4. lib. iii. pars i. sect. ii. p. 406.

^g De medicin. method. lib. xiii cap. vi. p. 751.

rim, violenta vomitus actione, exprimitur: hinc *cholera* inducitur, et vix ulla venena fortasse saeviora symptomata producunt, ac fortiores emeticorum vel purgantium doses; tormina enim, spasmi, convulsiones, dysenteriae et *cholerae* hac origine oriri observantur, testantibus SENERTO^a et RIVERO^b. Et memini me semel vidisse gr. xx. Rhei electi, et gr. iv mercurii dulcis juveni delicatiori propinata, tam violentam dysenteriam induxisse, ut, non obstantibus medicamentis adstringentibus et opiatis, consilio viri in arte medica ad summos honores merito evecti praescriptis, uno die septuagies alvum exoneraverit; sistebatur paululum die sequenti, sudore per totum corpus oborto, recurrebat tamen tertio, et per quinquaginta vices alvum iterum ducebat; recuperavit vires juvenis, et apud vivos jam est.

5 Aëris constitutio, &c. Nil plus conducit ad corruptionem spontaneam inducendam, quam haecce aëris dispositio; partes enim carnum et fructuum in balneo quasi emollit et relaxat, et partes eorum ad motum intestinum incitat; experientia enim comprobatur, quam citissime in aestate, carnes putredinem, et vegetabilia fermentationem vel putrefactionem subeant; praeterea aër humidus et calidus corpus nostrum multum debilitat, et ad functiones naturales ineptum quodammodo reddit: hinc ingesta suas indoles sequi aptiora sunt, et BONTIUS^c ait, quod

C

praeter

^a Tom. 3. et 4. lib. pars 1. sect. 2. p. 406.

^b Obs. centur. 2. obs. 19. p. 36.

^c De morb. Indor. cap. vi. edit. L. B.

praeter magnam edendi licentiam, aëris constitutio calida et humida apud Indos, hunc morbum incitare conducat.

6. Subita mentis mutatio, &c. Tam multi et graves sunt animi pathematum effectus ad morbos producendos, praecipue iis quibus mobile adest genus nervosum, ut brevitati hujus dissertatiunculae, omnes eos enumerare, minime congrueret; nemini non notum est, quae dira symptomata ex subito iracundiae impetu oriuntur; homo qui paullo antea bene se habuit, ex subito irae impulsu, quasi furit, oculi fulgent, in orbitis revolvuntur, crebrisque micant ignibus; facies nunc pallore, nunc rubedine suffusa, irregularem sanguinis transfluxum indicat, qui aliquando, velociori motu, turget omnes arterias, vel, retrogrado cursu, circa cor accumulatur; anhelat, vixque verba proferre potest, totum genus nervosum afficitur, cum aucta liquorum secretionem, et spasmum convulsionemque per totum corpus oriuntur; bile vero tunc temporis magna quantitate circa praecordia accumulata, *cholera* incitari potest. Huic opinioni suffragatur SENERTUS^a, aliique auctores; ex subita enim ira omnes humores nostri in alienam mutantur naturam, et noxii omnino evadunt: hinc variis modis eos expellere molitur natura, nec desunt exempla hominum, ex valido iracundiae impetu, subito e vita migrantium^b.

IV. Pri-

^a Vol 3 et 4. cap. xiii. p. 406.

^b Swan's Notes upon Sydenham, Chap. vii. p. 173.

V. **P**rimaria hujusce morbi symptomata sunt, lassitudo insolita, rigor nauseaque, cum violenta ejectione infra supraque materiae spumantis biliosae, nunc acidae, nunc putridae naturae, pro diversa causa morbi, in initio flavescentis, sensim sensimque prasinum induentis calorem, in rubrum atrumque tandem definentis, magnus dolor, cardialgia et ventriculi morsus sentiuntur, stomachi et intestinorum inflationibus, torminibusque acutissimis adjunctis; fitis adest inextinguibilis, & magnum ciborum fastidium, cum calore, continuaque corporis jactatione, pulsus celer, parvus, intermittens, anxietas magna circa praecordia, urina suppressa, faeces per os ejectae, sudor frigidus corpus invadit; vertigo, animi deliquium, singultus, convulsiones in diversis corporis partibus, inanis, ac perpetuus ad vomendum conatus, aegrum infestat atque tenemus, digitus incurvantur, ungues livent, oculi caligine obducti, voce privatur aeger, frigidus

gent ridentque extremitates, mors denique miserum e medio tollit.

In initio omnium morborum acutorum, lassitudo quaedam, vel corporis gravitas, semper adest, quae a variis causis oriri potest, vel a plethora, vasa ultra tonum extendente, vel a genere nervoso male affecto; hinc defectu liquidi nervosi, corpus aegre incitatur; in *cholera* vero, quae a magna ingurgitatione oritur, ventriculi arteriae, vasaque vicina comprimuntur, qua sanguis majori copia versus alias partes ruit, pulposa cerebri medulla comprimitur, et influxus, vel secretio liquidi nervosi, in musculos impeditur; unde lassitudo oriatur, et ab eodem quoque fonte rigor oriri videtur. Nausea vero pendet ab ingrata ista sensatione in stomacho, quae continuo aucta partes vicinas in consensum ducit, et violenta convulsione ingesta foras ejiciuntur: quod primo ejicitur, ingestis exceptis, aquosum apparet, tandemque biliosum. Mirum sane videtur, unde tam magna quantitas, quae in hoc morbo ejicitur, deveniret; bilis enim magna quantitate ejicitur, aqua vero, vel lympa, multo majore, ab omni parte ad stomachum mitti videtur. Lympa pancreatica magna quantitate secernitur, et ex omnibus ventriculi, intestinorumque glandulis. Quae evomuntur diversae sunt indolis, aliquando alcalinae naturae, aliquando acidae, quae multum pendet a natura ingestorum: nam si ex vegeta-

getabili assumuntur regno, materia, quae primo ejicitur, in acidum vergit: si vero morbus ortus esset, a nimia ingurgitatione carniū pinguiorū, tunc ingestis rancida natura conciliatur, ut antea memoratum fuerat, § 4. No. 1, 2, comment. A qua vero causa, diversus color ejectionum pendet, non tam facile explicatur: norunt enim *Chemici*, a diversa liquorū cum bile mistione, diversos colores oriri; sed an haecce mistio in ventriculo perficitur, non ausus sum dicere, et vix tantas possum componere lites; tantum hic observare liceat, quo frequentior adest colorum mutatio, eo pejus esse, uti olim observavit HIPPOCRATES^a, “ Si vero quod vomitur porraceum, aut
 “ lividum, aut nigrum fuerit, quisquis horum colorum
 “ fuerit, eum malum existimare oportet.—Si vero o-
 “ mnes idem homo, colores vomat, id admodum exitiale
 “ jam est.—Celerrimam autem mortem prodit vom-
 “ tio livida, si graviter oleat.” Significat enim magnam humorū corruptelam: hinc gangraenae non levis suspicio.

Magnus dolor, cardialgia et ventriculi morfus, &c. Omnia haec symptomata oriuntur a magna humorū acrimonia; nam non solum ingesta corrupta, sed etiam bilis, sua acrimonia sensiles ventriculi tunicas irritant. Ab ingestis vero corruptis, aër elasticus magna copia eliminatur, qui mirum in modum distendit intesti-

D

na,

^a Prognost. lib. ii. sent. 39, 40, 41. p. 639. Charter. tom. viii.

na, ob continuam ejus rarefactionem; ab acri vero materia, spasmus intestinis inducitur, et sacculo quasi includitur aër; hinc tormina saevissima oriuntur.

Sitis adest inexplebilis. Liquidioribus sanguinis partibus, per vomitum et secessum emissis, haud mirandum, si aeger inexplebili siti afficiatur; sanguis enim evacuationibus spissior redditur, unde secretiones non perficiuntur; a continua vero stomachi irritatione magnus circa praecordia aliquando oritur aestus; hinc aegri gelidam aquam avide ingurgitant, debilis interim stomachus, omne ciborum genus fastidit, et ob magnam irritationem, ne vel levissimum ferre potest.

Continua corporis jactatio oritur a magna perturbatione, quae tunc temporis in corpore existit, et semper malum denunciat, si cum suspiriis frequentibus adjuncta sit, significat enim magnum impedimentum sanguinis per pulmones transeuntis; vel fortasse oriri potest ex obstructione sanguinis fluxus per hepar: hinc accumulatur in trunco venae portarum, et venis meseraicis.

Pulsus celer, parvus, intermittens, ut causam agnoscit, immeabilem sanguinis visciditatem, a consumptione liquidioris ejus partis: hinc difficilis ejus per pulmones transitus, et evacuationi cordis magna resistantia; unde repetitis ictibus sese evacuare nititur, hinc intermittens; a minore vero quantitate in arterias immissa, pulsus parvi causa haud later; ab his quoque pendet, anxietatis

xietatis causa, sciz. ob sanguinem circa pulmones et cor accumulatum.

Urina suppressa, &c. A spasmo fortasse collum vesicae constringente, aliquando vero in hoc morbo ardor adest urinae, ob materiae morbificae versus has partes metastasin, et pro pessimo signo semper habetur.

Faeces per os ejectae, ob inversum peristalticum intestinorum motum, ut in ileo, symptoma in hoc morbo perquam lethale, et indicat magnis inflammationibus intestina obsideri.

Sudor frigidus, vertigo, animi deliquium, &c. denotant magnam corporis debilitatem, et defectum circulationis sanguinis per vasa encephali; hinc relaxatio totius corporis, et sua sponte emanat sudor frigidus, signum in moribundis maxime observabile, et etiam oriri potest a subito spasmo in vasis cutaneis inducto, unde exprimitur hicce humor.

Singultus, convulsiones, &c. A magna irritatione in genus nervosum, hinc irregularis liquido nervoso influxus conciliatur, et nunc tam magna adest perturbatio, ut sensibus omnino privati sint; structurae corporeae ruina minatur; et ad impulsione vel energiam mentis accipiendam, inepta omnino redditur; hinc sanguis per canales solitas non amplius transit, frigent effoetae in corpore vires, et ad superos dilassata anima migrat.

VI. **S**EDES hujus morbi est in ventriculo, intestinisque.

De hujus rei veritate haud dubitandum, dissecta enim cadavera hoc docent, inflammata quippe ventriculus et intestina semper inventa fuere; praeterea, symptomata primaria hoc evincunt.

VII. **D**ECURSUS hujus mali tertium quartumve diem raro superat, quinto vel sexto plerumque lethalis, saepissime vero necat spatio xxiv. horarum.

In hac violenta totius corporis perturbatione, haud mirandum, si in tam parvo temporis spatio de vita actum sit, vix ulla enim adest in corpore functio quae non turbatur, magna praeterea ista sympathia, quae inter cranium et viscera abdominalia est, multum conducit hunc morbum lethalem reddere; saepissime enim vidimus epilepsias, apoplexias, &c. a ventriculo affecto induci. Nam violenta ista irritatio, qua in hoc morbo ventriculus afficitur, inflammationem, gangraenam et sphacelum, saepe inducit, unde cita mors; in visceribus abdominalibus magna inflammatio, cum majori periculo quam aliis partibus, semper comitatur, quia ob acrimoniam ingestorum cito in gangraenam tendit. Apud varios auctores, varium memoratur tempus, quo absolvitur plerumque hicce morbus,

bus HIPPOCRATES ^r tribus diebus, SENERTUS ^s uno vel altero die, vel certe tertio, hunc morbum lethalem esse ait, SYDENHAMUS ^t vero, plerumque spatio xxiv. horarum terminasse, et BONTIUS ^u historiam *cholerae* enarrat, quae spatio sex horarum, aegrum necavit.

VII. **D**efinit in sanitatem, alium morbum, vel mortem.

Quum morbus nihil aliud sit, quam conamen naturae, quo pristinam sanitatem recuperare nititur, facile patet, naturam vel morbo superari, vel eum ita debellare posse, ut sana conditio corpori concilietur; antequam vero natura penitus superetur, morbus primarius, reliquos, saepe comites inducit; sic pleuritis lethalis, tandem peripneumoniam inducit; sic et aliquando angina violenta: hicce morbus in sanitatem, duplici modo tendit, primo, *scil.* quatenus stomachus a morbofo onere liberatur, quod in omni *cholera*, a nimia ingurgitatione accidere potest; sed hic morbus aliquando criticus invenitur, nam GALENUS ^a ait, “Sunt, quibus diarrhaea et *cholera*, certis intervallis, omnem corporis redundantiam evacuant, et in febribus nonnullis, critica omnino invenitur;” et

E

fic

^r De morb. vulg. lib. vii. sect. vii. p. 326.

^s Praet. lib. iii. pars 1. sect. ii. cap. xiii.

^t De cholera. cap. vi.

^u De morb. Indor. cap. vi. de chol.

^a 7. Meth. med. cap. ii.

fic HIPPOCRATES^a, “Febres lypyriae, non nisi per *chole-*
ram, effusa bile, solvuntur:” in hoc febrium genere,
internae partes summo calore tentantur, unde fortasse,
bilis, et materia acris, circa praecordia accumulatur, et
ventriculum, intestinaque irritant ad has dejectiones; nam
AETIUS^b ait, “febrem lypyriam accendi ab erysipelate,
“circa ventrem consistente.”

Solet plerumque^c, febres tertianas, et semitertianas,
comitari, sed ut crisis, in hisce morbis, vix considerari
meretur.

In alium morbum, et mortem, vomitus ali-
quando in hoc morbo cessat, et a magno, versus has par-
tes, liquorum fluxu, in dysenteriam quandoque transit, et
ut dysenteria, tractari debet.

Si vero morbus diu durat, saevioribus symptomati-
bus stipatus, a violenta irritatione, et febre, in inflamma-
tionem saepe tendit, quae, ob violentiam symptomatôn,
et partes affectas, in gangraenam definit.

IX. **C**Ausa ejus proxima, est materia aliqua
acris, ventriculum, et intestina, irri-
tans.

Causa proxima sensibus apparet, et in omni *cholerae*
genere, etiam criticae, ab irritatione ventriculi, et intesti-
norum

^a Coac. praenot. sect. ii. 118. No. 120.

^b Tetrab. serm. ii. cap. 89.

^c Prosper. Alpin. de medicin. method. cap. vi. p. 753.

norum semper accidit: causae remotae in § 4. enumerantur, et suos effectus acrimonia semper edunt.

X. **H**IS vero praemissis, 3. 4. 5. 6. eventus haud incertus deduci potest, nec latet curatio.

Quemadmodum morbus hic saevus, et velox est, sic raro, prognosin faustam pronunciare licet: si vero vomitus, et secessus leniri vel sisti possint, curatio expectanda^e, quo vero perturbatio ventris major est, et quo ventriculus magis afficitur, eo periculosius malum^f; si enim omnes colores evomant, cito lethalis; vel^g si sudor frigidus, corpus obsideat, vel convulsiones oriantur, aut si quod evomitur, loturam carnis referat, male oleat, et stercorem^h sit, et si in febre pestilentiali acciderit, ⁱ vitae vix ulla manet spes; pulsus parvus, vix sensibilis, cum animi deliquio, est pessimum signum; et, ut ait CELSUS^k, “bus concurrentibus, mirum non est, si subito quis mori-
“atur.” Nunc ad curationem veniendum,

XI. **Q**uae indicat, 1. correctionem, et ablationem, materiae morbificae, in primis

^e Senert. tom. 3. et 4. pract lib. iii. pars i. sect. ii. cap. xiii.

^f Hip. progn. lib. ii. Sent. 39—40—41. p. 639. charter.

^g Hoffman. sect i. cap. xvi. sect. xiii. p. 393. tom. 1.

^h Lom. observ. med. p. 151.

ⁱ Senert. loco citato.

^k Lib iv. cap. xi.

mis viis. 2. Symptomatum saeviorum sedationem. 3. Partium affectarum praeprimis, atque totius corporis roborationem.

Ut cholerae causa proxima, est irritatio ventriculi, et intestinorum, patet igitur hancce irritationem tollendam, antequam morbus curari potest; nam, ablata causa, cessat plerumque effectus: melius est, si modo vires aegri sufficiant, materiam morbosam e primis viis eliminare, quam ejus naturam mutare, vel corrigere; post ablationem materiae morbificae, e primis viis, symptomata saeviora mitigari debent, in hoc enim morbo, adeo turbantur omnes functiones, ut singularis fere curatio, iis necessaria sit; post sedationem symptomatum saeviorum, partes affectae totumque corpus, morbo adeo debilitantur, ut, nisi roborentur, alius morbus expectari possit.

XII. **P**Rior igitur scopus attingitur,

1. Largos haustus, liquoris alicujus tenuis, blandi, demulcentis, diluentis, ad vomitum usque bibendo, clysmata mollia, diluentia, laxantia injiciendo, et remediis morbo contrariis; purgantibus blandis, debitis intervalis repetitis, utendo.

2. Sanguinis missione, si adsint signa plethorae

rae vel inflammationis, opiata, parca dosi saepe repetita, adhibendo, aërem liberum, purum, frigidiusculum, quietem omnimodo conciliando; in summa virium prostratione cardiaca propinando, et stimulantia externe applicando.

3. Victu tenui, levi, nullo acri gaudente, parca quantitate simul recepta, potus sit levis, roborans, uti cyathus vini generosi, bis, vel ter de die, frictione, equitatione, vectione in rheda, aliisque exercitiis utendis.

Si *cholera*, a causis 1, 2, 3, 5. § 4. oriatur, methodus memorata, summo cum fructu institui potest; hisce enim liquoribus, materia morbifica ita diluitur, ut innoxia omnino fiat: sic oleum vitrioli in ventriculum, vel os susceptum, dirissima symptomata producit; larga vero aquae quantitate mixtum, gratissimum medicamentum praebet, in morbis acutis, haud contemnendum. Sic in *cholera*, larga potatione liquorum diluentium, demulcentium, partes acres ad magnas distantias a se mutuo remouentur, unde minus fortiter stomachum afficiunt; si vero ad vomitum usque bibantur, tunc materia morbifica e corpore ejicitur: omnes hi liquores in textu recitati, plus boni praebent, quam medicamenta emetica dicta; acrimonia enim sua, majorem irritationem producant: hinc

oleum addunt camino ; ergo caute evitanda ; de purgantibus eadem regula observanda, et minime propinanda, nisi desinente morbo, et tunc lenissimi etiam generis, ne sua acrimonia lethalem dysenteriam inducant ; liquores vero isti blandi, demulcentes, sunt, jura carnum insulsarum, quae accuratissimus SYDENHAMUS, in hoc morbo magnopere laudat ; decoctum hordei, serum lactis, clysmata ex jure carnum insulsarum, vel intestinorum animalium, cum oleo dulci, vel ex decocto hordei, ex lacte et oleo, &c. Emulsiones amygdalarum, decoctum althaeae, liquoritiae, &c. nec adeo laudata POLENTA^a (ab antiquis in hodiernam praxin recepta) negligi debet. Si morbus a causa prima § 4. ortus est, post vomitionem, medicamenta morbo contraria in usum revocanda, sciz. alcalica, absorbentia, inter quae primum tenet locum magnesia alba, acidum enim in primis haerens absorbet, et leniter alvum ducit. Si a causa secunda. vel etiam a magna copia bilis, tunc medicamenta putredini resistentia usurpentur, ut vinum Rhenanum, omnia leni acido gaudentia, cum victu vegetabili hic profunt, post haec alvus leniter duci debet, parvis et repetitis rhei dosibus, infuso amaro, cum rheo vel tamarindis. Cassia in hoc morbo, secundum BONTIUM^b, caute evitanda, morbum enim pejorem reddit.

Si vero a causa 3tia, jura carnum, ut agninae, vitulinae, et medicamenta oleosa, gelatinosa, emulsiones, &c. lar-

ga

^a Edinburgh Medical Essays, Vol. vi.

^b De morb, Indor. cap. xxix. de cassia solutiva,

ga quantitate ad vomitum usque ingeri debent: clysmata oleosa, ex decocto hordei, omni bihorio, (donec cessat vomitus) injicienda sunt, caute evitando omnia quae ulla acrimonia gaudent. Ad quartam causam spectant medicamenta blandissima, oleosa, ut jura carnum insulsarum fortiora, gelatina cornu cervi, pedum vituli, nullo aromate condita, opiata parvis dosibus saepe repetitis, cum haustulo vini rubri tepidi, fomenta ex vino rubro, et epithemata ex theriaca cum L. L. ad regionem epigastricam applicata, clysmata ex amylo cum L. L. injecta, magno-pere profunt. Si vero a causa 6ta oritur morbus, tunc quies animo concilietur, ingrata causa auferenda, opiata hic boni usus, et medicamenta diluentia, blanda, refrigerantia.

Ad secundam indicationem, sanguinis missio in corpore plethorico semper institui debet, ne a violentia morbi inflammatio inducatur, quae fere semper lethalis, nam a natura partium affectarum, et ob vicinitatem ingestorum, aliarumque rerum acrimonia gaudentium, gangraena non raro inducitur, et in omni eventu, nisi summa adest virium prostratio, sanguinis missio in initio instituatur; opiata hic summi sunt usus, quia magnam hanc perturbationem quodammodo compescunt, et somnum conciliant, in parca dosi vero, et saepe repetita, ne, sciz. ob stomachum jam multum irritatum, et mucosum fere orbatum, spasmi vel convulsiones inducantur.

Aëre puro, frigidiusculo, quiete, &c. frui, in hoc, velut in omni alio morbo acuto, multum prodest; vis enim febris inde multum minuitur, jactatio illa molesta auferitur: hinc placidissimus, et jam gratissimus somnus conciliatur.

Ad convulsiones et frigus extremorum, profunt epispastica, frictiones cum unguentis aromaticis, epithemata aromatica spirituosa, opiata, epigastricae regioni applicata, fomentationes spirituosae aromaticae, cum haustulo vini rubri, si magna adest virium prostratio; ad tertiam intentionem spectet victus tenuis, levis, nullo acri gaudens; si aeger acido spontaneo laborat, victus ex animali regno desumatur; si vero morbus ortus sit a nimia devoratione carnum, tunc victus vegetabilis prodest, parca vero quantitate assumi debet, ne recrudescat morbus; vinum rubrum, *Oporto* dictum, vel et Gallicum hic boni usus, utpote quae primas vias corroborant, frictiones, equitationes, &c. quia totum corpus firmant, et digestionem promovent, nec medicamenta amara stomachica negligi debent; summi enim hic sunt usus, ut etiam cortex Peruvianus, qui mirum in modum, non solum intestinis, sed etiam toti corpori robur conciliat.

F I N I S.